

2012-04-17
Ärende ANM 2010/1289
Handling 65

Solna tingsrätt
Box 1356
171 26 Solna

Ansökan om stämning

Kärande: Diskrimineringsombudsmannen (DO)
Box 3686
103 59 Stockholm

Ombud: Jur. kand. Laine Nõu Strömgren
adress som ovan

Svarande: 1. Taxi 020 AB, org. nr 556470-1919
Löfströms Allé 7
172 66 Sundbyberg

2. Alf Lindeberg AB, org. nr 556644-4062
Hagens Backe 17
178 38 Ekerö

Saken: Diskrimineringsersättning enligt diskrimineringslagen
(2008:567)

DO ansöker härmed om stämning mot Taxi 020 AB (Taxi 020) och Alf Lindeberg AB.

DM har medgett att DO för hennes talan mot svarandena.

Yrkanden

I första hand yrkar DO att tingsrätten förpliktar Taxi 020 och Alf Lindeberg AB att till DM solidariskt betala diskrimineringsersättning för kränkning med 110 000 (etthundrätotusen) kronor.

På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess full betalning sker.

I andra hand yrkar DO att tingsrätten förpliktar Taxi 020 att till DM betala diskrimineringsersättning för kränkning med 110 000 (etthundratiotusen) kronor.

På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning till dess full betalning sker.

DO yrkar också ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som senare kommer att anges.

Grunder

Den 16 maj 2010 arbetade DM på ett gruppboende och åkte då med på en färdtjänstresa som ledsagare till en av de boende. Under resan använde taxiföraren LS nedsättande tillmälen om DM. Hon upplevde obehag och kände sig kränkt av yttrandena. Kränkningen måste utan vidare ha stått klar för LS. Tillmälena har samband med DMs etniska tillhörighet och kön. Hans uppträdande är därmed att anse som trakasserier.

Grund för yrkandet i första hand är att Taxi 020 och Alf Lindeberg AB därigenom har brutit mot diskrimineringsförbudet i fråga om stöd i form av färdtjänst (2 kap. 13 § jämförd med 1 kap. 4 § 3 diskrimineringslagen, DL) och därför ska betala diskrimineringsersättning enligt 5 kap. 1 § DL.

Grund för yrkandet i andra hand är att Taxi 020 därigenom har brutit mot diskrimineringsförbudet för den som tillhandahåller tjänster (2 kap. 12 § första stycket 1 och andra stycket DL jämfört med 1 kap. 4 § 3 DL) och därför ska betala diskrimineringsersättning enligt 5 kap. 1 § DL.

Omständigheter och utveckling av talan

Bakgrund

DM arbetade på ett gruppboende i Bandhagen. Hon var vid det aktuella tillfället ledsagare åt en av de boende på en färdtjänstresa mellan Sköndal och Bandhagen. Färdtjänstbilen var en gul taxibil med Taxi 020:s logotyp. När de närmade sig Hökarängen frågade föraren efter vägen och DM svarade att hon inte visste. Föraren körde sedan vilse efter att ha åkt åt det håll dit brukaren pekat. Föraren vände sig då till DM och sade att hon var dum, vilket han sedan upprepade när DM frågade honom vad han sagt. I den diskussion som följde blev föraren mycket arg och skrek bl.a. åt DM att

”hålla käften”. Efter ytterligare meningsutbyte stannade föraren bilen och sade till DM att hon skulle gå ut därifrån. DM svarade att det är hennes skyldighet att stanna i bilen så länge som brukaren sitter där, vilket fick föraren att säga ”håll käften neger” till henne. Han kallade henne också för ”fittjävvel”, ”hora” och ”negerfitta”.

Efter detta fortsatte föraren att köra och höll en mycket hög hastighet. DM ringde då till polisen och berättade att hon var fast i en bil med en chaufför som körde för fort och hade kallat henne ”negerfitta”. När de var framme och hade gått ur bilen sade föraren ”negerjävvel” till henne innan han åkte iväg.

DM var upprörd och grät när hon kom tillbaka till arbetsplatsen. Hon berättade direkt om händelsen för sina kollegor MB och MS. DM ringde till polisen igen och frågade om de hade fått tag på chauffören, vilket de inte fått. Hon ringde även till färdtjänstens kundservice och gjorde en anmälan.

Trakasserier

För att ett uppträdande ska anses utgöra trakasserier enligt 1 kap. 4 § 3 DL krävs att det ska vara fråga om *missgynnande* i form av skada eller obehag. Det ska också handla om ett *oönskat beteende*, vilket framgår av att ordet kränker är en del av definitionen. Det är den utsatte som avgör om beteendet är oönskat och kränkande. Vidare måste den som trakasserar ha *insikt* om att hans eller hennes beteende kränker någon på ett sätt som kan utgöra diskriminering. Slutligen ska det finnas ett *orsakssamband* mellan handlingssättet eller bemötandet och en diskrimineringsgrund (angående begreppet trakasserier, se prop. 2007/08:95 s. 492 f).

DM upplevde obehag och kände sig kränkt av att bli kallad ”dum”, ”neger”, ”fittjävvel”, ”hora”, ”negerfitta” och ”negerdjävvel”. Med hänsyn till tillmälenas karaktär och sammanhanget som de yttrades i måste det utan vidare ha stått klart för LS att hon, utan att ha påpekat det, kände sig kränkt. Dessutom fortsatte han efter tillsägelse att kränka henne med ytterligare tillmälen. Uttrycken som han använde anspelar på DMs hudfärg och kön och har således samband med diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet och kön. Hans uppträdande är därmed att anse som trakasserier.

Yrkandet i första hand – stöd i form av färdtjänst

Av följande skäl anser DO i första hand att diskrimineringsförbudet i fråga om stöd i form av färdtjänst (2 kap. 13 § 2 DL) är tillämpligt.

Trakasserierna inträffade när DM åkte med som ledsagare under en färdtjänstresa. Färdtjänsten regleras i lagen (1997:736) om färdtjänst (färdtjänstlagen). Av 8 § färdtjänstlagen framgår att ett färdtjänstillstånd gäller även för ledsagaren. För att en vuxen person ska beviljas ledsagare krävs enligt landstingets riktlinjer (bilaga 2) att tillståndshavaren inte klarar att genomföra färdtjänstresan på egen hand. Behovet av ledsagare får inte vara endast tillfälligt och måste vara knutet till själva resan, inte till t.ex. vistelsen vid resmålet.

Med sådana förutsättningar för att få en ledsagare anser DO att man närmast kan se ledsagaren som ett mänskligt hjälpmedel för att resenären ska klara av att genomföra sin resa. En ledsagare som utsätts för trakasserier under resan kan av naturliga skäl få det svårt att fungera bra i den rollen. Trakasserierna kan också medföra obehag för resenären; obehag som i sin tur kan påverka resenärens vilja och möjlighet att använda färdtjänst igen.

Mot den här bakgrunden anser DO att en ledsagares resa får anses vara en del av färdtjänsten och att diskrimineringen av DM således skett inom ramen för färdtjänsten.

Färdtjänstens organisation

Stockholms läns landsting (landstinget) har det övergripande ansvaret för färdtjänsten i länet. Storstockholms lokaltrafik (SL) har fått landstingets uppdrag att inom ramen för meddelade färdtjänstillstånd anordna transporter för personer med funktionshinder och handha de uppgifter som erfordras för att säkerställa en god färdtjänstservice. I SL:s uppdrag ingår att svara för upphandling av färdtjänst och förvaltning av avtal som rör färdtjänsten.

SL har ingen egen operativ trafikverksamhet utan agerar i den delen endast som upphandlings- och beställarorganisation. Enligt avtalen mellan SL och utförarna får ingen resenär diskrimineras och leverantören (dvs. utföraren) åläggs att förvissa sig om att all personal har god kunskap om bl.a. färdtjänstens etiska policy. I avtalen åläggs också leverantören ansvar för att personal är behörig och lämplig för uppdraget. Avtalen innehåller även en klausul om uppsägning vid åsidosättande av avtalsbestämmelser. Enligt en bestämmelse i den klausulen ska en underleverantör som åsidosätter avtalsbestämmelser eller avviker från god branschpraxis inte längre få utföra transportuppdrag för färdtjänstens räkning.

Ansvariga enligt yrkandet i första hand

DO anser att Taxi 020 och Alf Lindeberg AB tillsammans har gjort sig skyldiga brott mot diskrimineringsförbudet i 2 kap. 13 § 2 DL. De ska därför åläggas ett solidariskt ansvar för att betala diskrimineringsersättning till DM. DO grundar sin uppfattning på följande omständigheter.

Taxi 020:s ansvar

Taxi 020 är en utförare av färdtjänst. Avtalet med SL har samma innehåll som SL:s övriga färdtjänstavtal. Taxi 020 har ingått s.k. transportörföretal med åkerier som faktiskt utför transporter inom färdtjänsten.

Som det redogjorts för ovan innehåller färdtjänstavtalet vissa förpliktelser som rör åtgärder mot diskriminering, t.ex. ska Taxi 020 förvissa sig om att all personal har god kunskap om färdtjänstens etiska policy. Det är Taxi 020 som bestämmer vilka åkerier som ska utföra färdtjänsttransporterna för Taxi 020:s räkning. I Taxi 020:s ansvar får också anses ingå att säga upp transportörföretal med åkerier vars förare gör sig skyldiga till diskriminering inom färdtjänsten. Det följer av färdtjänstavtalet mellan SL och Taxi 020. Med hänsyn till att DM såg Taxi 020:s logotyp på taxibilen framstod det säkert för henne som att Taxi 020 svarade för färdtjänstresan.

Mot den bakgrunden anser DO att Taxi 020 i sin egenskap av utförare inom färdtjänsten har ansvar för diskrimineringen av DM.

Alf Lindeberg AB:s ansvar

Taxi 020 har inga egna fordon eller förare. Som nämnts ovan utförs färdtjänsttransporterna av åkerier som har ingått s.k. transportörföretal med Taxi 020. Alf Lindeberg AB är ett av de åkerier som har transportörföretal med Taxi 020 och bestämmer vilka förare som ska utföra transporter för åkeriets räkning. Alf Lindeberg AB får därmed anses bedriva färdtjänstverksamhet.

Alf Lindeberg AB är också arbetsgivare till den förare som faktiskt brutit mot diskrimineringsförbudet. Om en arbetstagare i färdtjänstverksamhet diskriminerar någon ska enligt 5 kap. 2 § DL arbetsgivaren betala diskrimineringsersättningen. Arbetsgivaren är ersättningsskyldig även om arbetstagaren handlat i strid med arbetsgivarens anvisningar om t.ex. ett icke-diskriminerande bemötande (se prop. 2007/08:95, s. 555).

Enligt DO:s uppfattning ansvarar därför också Alf Lindeberg för diskrimineringen av DM.

Yrkandet i andra hand – tillhandahållande av tjänster

För det fall domstolen skulle anse att det inte är fråga om diskriminering inom färdtjänsten, anser DO i andra hand att diskrimineringsförbudet för den som tillhandahåller tjänster till allmänheten (2 kap. 12 § första stycket 1 DL) är tillämpligt.

DM deltog i färdtjänstresan i egenskap av anställd på ett gruppboende. DO anser att hon därmed kan jämföras med andra personer som gör tjänsteresor med taxi. Den som erbjuder taxiresor tillhandahåller tjänster till allmänheten. Även om det i just det här fallet är fråga om en färdtjänstresa där det civilrättsliga inslaget möjligen kan ifrågasättas, anser DO att situationen faller inom diskrimineringsförbudets tillämpnings-område. En motsatt tolkning skulle leda till att DM till skillnad från betalande taxikunder inte omfattades av DL:s skydd mot diskriminering, vilket inte vore förenligt med bestämmelsernas syfte.

LS är anställd hos Alf Lindeberg AB som också äger den taxibil han körde vid tillfället i fråga. Trots dessa omständigheter anser DO att det är Taxi 020 och inte Alf Lindeberg AB som tillhandahåller tjänster till allmänheten i situationer som den nu aktuella. Taxi 020:s kundtjänst tar emot beställning av taxi och reklamationer. Det är i och för sig inte Taxi 020 som tar emot beställningar av färdtjänstresor, men klagomål avseende sådana resor kan framföras dit. Alf Lindeberg AB utför resor som beställts hos Taxi 020, men har ingen egen kundtjänst. I det här fallet fanns dessutom Taxi 020:s logotyp på den aktuella bilen.

För DM framstod säkerligen Taxi 020 och föraren som en enhet (jfr prop. 2007/08:95, s. 242). LS får därmed under DMs resa anses ha företrätt Taxi 020 i förhållande till allmänheten och ska således enligt 2 kap. 12 § andra stycket DL likställas med Taxi 020.

Mot den bakgrunden anser DO att Taxi 020 har brutit mot diskrimineringsförbudet i 2 kap. 12 § första stycket 1 DL. Taxi 020 ska därför betala diskrimineringsersättning till DM.

Diskrimineringsersättning

Diskrimineringsersättningen ska utgöra ersättning för den kränkning som överträdelsen innebär och avskräcka från diskriminering.

Enligt förarbetena till DL (prop. 2007/08:95, s. 398 f och 553 f) ska diskrimineringsersättningen beräknas med utgångspunkt i allvaret i den

lagöverträdelse som skett. Flera omständigheter är av betydelse vid den bedömningen. Utgångspunkten ska vara överträdelsens art och omfattning. I det här fallet anser DO att det med hänsyn till följande omständigheter är fråga om en allvarlig överträdelse.

Överträdelsen ägde rum under en färdtjänstresa som är en form av bistånd inom socialtjänsten. Trakasserierna hindrade DM från att utföra sitt uppdrag som ledsagare på ett tillfredsställande sätt då både hon och brukaren påverkades av händelsen. Kvaliteten på biståndet har därmed blivit lidande.

DM blev utsatt för trakasserierna i sin yrkesutövning. Hon hade som ledsagare ansvar för brukaren. Hon hade därför inte möjlighet att lämna taxin utan var tvungen att åka med till resans slutdestination. De tillmälen som yttrades var av synnerligen allvarlig karaktär och gäller såväl kön som etnisk tillhörighet. Hon kände sig mycket kränkt av det inträffade. Utöver obehaget i samband med själva resan har händelsen haft en viss bestående negativ effekt för henne. Hon har haft svårt för att åka taxi efter händelsen, vilket har påverkat såväl privatliv som arbetsliv. Kränkningen var avsiktlig.

Diskrimineringsersättningen ska enligt förarbetena bestämmas till så höga belopp att påföljden effektivt verkar avhållande från överträdelser. När det gäller överträdelser i näringsverksamhet kan det finnas anledning att beakta t.ex. omsättningen i verksamheten. Taxi 020:s omsättning var år 2010 drygt 1 miljard kronor.

Bevisning

Förhör under sanningsförsäkran med DM angående händelseförloppet under och efter färdtjänstresan till styrkande av att taxiföraren använde nedsättande tillmälen om henne, att hon upplevde obehag och blev kränkt av hans uppträdande och att kränkningen har samband med hennes etniska tillhörighet och kön.

DO förbehåller sig rätten att senare återropa ytterligare bevisning.

Stockholm som ovan

Laine Nõu Strömgren

Bifogas:

1. Fullmakt
2. Landstingets riktlinjer för färdtjänsten i Stockholms län
3. Färdtjänstavtal om transportarbete
4. Föreskrifter för leverantörer som utför resor i taxitrafik

Ansökningsavgiften om 450 kr har denna dag betalats in på tingsrättens PlusGirokonto 814006-3